

A-) Temel Kavramlar

Etik: Bireylere "işlerin nasıl yapılması gerektiğini" belirlemede yardımcı olan rol gösterici değerler, ilkeler ve standartlardır.

İnsanların *yargılarını ve bu yargılara ulaşılma* sürecini ifade eder. Etik, insanların değerlere dayalı *kararlar verdiği süreçtir*.

Etik Kodlar:

Kurumların çalışanlarına, beraber iş yaptığı kişi ve diğer kurumlara ve kamuya sorumluluklarını özetleyen, temel değerlerini ve ilkelerini yansıtan, çalışanlara kabul edilebilir ve edilemez davranışlar konusunda yol gösteren bir *kurallar bütünüdür*. Meslek etiği ilkeleri ya da kodları aşağıdaki yararları sağlar;

- 1- Meslektaş baskısı sağlayarak, bireyleri etik davranış göstermeye *motive eder*,
- 2- Bireylerin kişilikleri yerine doğru ya da yanlış eylemler konusunda daha tutarlı ve kararlı bir *rehberlik sağlar*,
- 3- Belirsiz durumlarda nasıl davranılacağı konusunda *rehberlik eder*,
- 4- Yönetici ya da patronların *otokratik gücünü kontrol* eder,
- 5- Kurumların *toplumsal sorumluluklarını* tanımlar,
- 6- Kurumun ya da *mesleğin çıkarlarına* hizmet eder.

Etik İkilem: Etik ikilem, *iki veya daha fazla değer çatışma hali* olarak adlandırılan bir kavramdır. Örnek vermek gerekirse; tatmin edici olmayan seçenekler arasından, diğerlerine göre daha iyi olan seçeneği belirlemek. En iyiler arasından seçim yapmak.

Mesleki Etik: İş hayatındaki davranışları yönlendiren, onlara rehberlik eden etik *prensip ve standartların toplamına* mesleki etik denir.

Davranışlar Kılavuzu: Etik kodlarla sınırları çizilen ve kurumda çalışanların uymakla mükellef oldukları ve uyulmadığı takdirde ceza ile karşılaşacağı davranışlardır.

Normlar: *Bir grup içinde var olan bireyin diğer bireylerle olan ilişkisini düzenler* ve davranışlarına yön verir. Değerlerin doğal sonucudur, grup yaşamını kapsar, yavaş yavaş gelişir ve yine aynı hızda değişir.

Çalışma Etiği: Çalışma ile ilgili *değerler ve tutumların tamamını* kapsar. Mesleğini hakkıyla yerine getirme, mesai kavramlarına riayet etme örnekler arasında yer alabilir. Örn: Mesleği hakkıyla yerine getirmeli ve mesai kavramlarına riayet edilmeli.

Meslek Etiği: İş hayatındaki davranışları yönlendiren, onlara rehberlik eden etik prensipler ve standartların toplamına mesleki etik denir. Belirli bir meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturup, koruduğu mesleki ilkeler bütünüdür.

Mesleki Etik İlkeleri

1. Doğruluk İlkesi
2. Yasallık İlkesi
3. Yeterlik İlkesi
4. Güvenirlilik İlkesi
5. Mesleğe Bağlılık İlkesi

Mesleki etik kurallarının ve ilkelerinin üç temel işlevi vardır;

1. Yetersiz ve ilkesiz üyeleri ayırmak
2. Meslek içi rekabeti düzenlemek
3. Hizmet ideallerini korumak
4. Mesleki disiplini korumak
5. Bağlılık duygusunu geliştirmek
- 6.

Öğretmen Meslek Etiği İlkeleri

- 1- Profesyonellik
- 2- Adalet
- 3- Güvenli ve Sağlıklı Ortam Hazırlanması
- 4- Menfaat Sağlamama
- 5- Mesleki Bağlılık ve Sürekli Geliştirme
- 6- Kaynakların Etkili Kullanımı
- 7- Hizmette Sorumluluk
- 8- Eşitlik
- 9- Dürüst, Doğruluk ve Güven
- 10- Tarafsızlık
- 11- Saygı

Yönetmelik Etik: Yönetmelik kararların verilmesinde ait, tutarlı, tarafsız olmayı; bireylerin varlık ve bütünlüğüne saygıyı; eylemlerin seçilmesini ve eylemlerde adalet, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, sorumluluk, saygı, sevgi, demokrasi, vb. gibi evrensel değerleri temel almayı sağlayan, *yöneticilere eylemlerinde yol gösteren davranış ilkeleridir*.

Örgütsel Etik: Yasal bir dayanağı olacak şekilde *çalışanlarda aynı tür davranışların yerleştirilmesini sağlayan*, örgütün topluma karşı yerine getirmeyi üstlendiği hizmetleri sağlarken bazı toplumsal sorumlulukların da üstlenildiğini gösteren ilkeler dizisidir.

Etik Liderlik: Başarılı lider ve yöneticiler, doğruluk ve hakkaniyet ilkelerini yaşama geçirir. Bir yönetici astlarının sorunlarına duyarlı olur, farklı görüşlerin ifade edilmesine olanak tanır. Çalışkanlığa, dürüstlüğe ve yüksek performansa değer verir. Bu değerleri ödüllendirecek şekilde kuruluşu düzenler. Etik ilke sınırları içinde, kurumun tüm potansiyelini harekete geçirir. Etik Liderlik:

- 1- Okulun kaynaklarının etkin kullanımı
- 2- Eğitimin her kademesinde bulunanlara adil davranılması
- 3- Öğrenci başarısı sağlanması
- 4- Okula katılımı ve öğrenme sürecinde işbirliğinin sağlanması ile bağlantılıdır.

Etik Sistemler

1-Amaçlanan sonuç etiği (Machiavelli): Bu etik genelde faydacılık olarak da bilinir. Bir eylemin ahlaki doğruluğu, amaçlanan sonuçları tarafından belirlenir. Eylem fayda getiriyor mu? Sorusuna yanıt arar..

2-Kural Etiği (Kant): Bir eylemin ahlaki doğruluğu, standartlar ve yasalar tarafından belirlenir. Eylem toplumsal kurallara, Standartlara, Yasalara uygun mu? sorusuna yanıt aranır.

3-Toplumsal sözleşme etiği (J.J. Rousseau): Bir eylemin ahlaki doğruluğu, belli bir toplumun normları ve gelenekleri tarafından belirlenir. Yazılı olmayabilir ve toplumun denetimindedir. " **Birey toplumsal ilke ve standartları benimsemiş mi?**" sorusuna cevap arar.

4-Kişisel etik (Buber): Bir eylemin ahlaki doğruluğu, kişinin vicdanı tarafından belirlenir. Eylemin bireyin vicdanına huzur verip vermediği ön planda tutulan temel ölçüttür. Eylem **bireyin vicdanına huzur veriyor mu?** Sorusuna yanıt arar.

5-Sosyal yaşam etiği: kişinin yaşamında uyması gereken sosyal ve ekolojik kurallar. Eylemin ahlaki olarak doğruluğunu belirleyen temel ilke **diğer insan ve canlılarla ilişkilerde kurallara uyulup uyulmamasıdır. Kişi, insan ve diğer canlılarla olan ilişkilerinde kurallara uyuyor mu?** Sorusuna yanıt arar.

Etik İlkelerin Gelişmesinde Temel Alınan İlkeler:

- o **Hakkaniyet İlkesi:** Bütün kararların tutarlı, tarafsız ve gerçeklere dayalı olmasına odaklaşır.
- 1- **İnsan Hakları İlkesi:** Bireylerin varlığı, bütünlüğü ve temel insan hakları üzerinde odaklaşır.
- 2- **Faydacılık İlkesi:** Herkes için en iyi olacağı tahmin edilen kararın verilmesi beklenir.
- 3- **Bireysellik İlkesi:** Bireylerin temel amaçlarının uzun dönemli olarak **kişisel kazançlarını artırmak** olduğu vurgulanır.

Etik Davranış İlkeleri

- 1- Görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci
- 2- Halka hizmet bilinci
- 3- Hizmet standartlarına uyma
- 4- Amaç ve misyona bağlılık
- 5- Dürüstlük ve tarafsızlık
- 6- Saygınlık ve güven
- 7- Nezaket ve saygı
- 8- Yetkili makamlara bildirim
- 9- Çıkar çatışmasından kaçınma
- 10- Görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması

11- Hediye alma ve menfaat sağlama yasağı:

- o kamu görevlileri, kamu kaynaklarını kullanarak hediye veremez,
- o resmi gün, tören ve bayramlar dışında, hiçbir gerçek veya tüzel kişiye çelenk veya çiçek gönderemezler;
- o görev ve hizmetle ilgisi olmayan kutlama, duyuru ve anma ilanları veremezler.

Eğitim – Öğretim Hizmeti Verenler İçin Mesleki Etik İlkeler

1- Öğrenciler ile İlişkilerde Etik İlkeler

- a- Sevgi ve Saygı
- b- İyi Örnek Olma
- c- Anlayışlı ve Hoşgörülü Olma
- d- Adil ve Eşit Davranma
- e- Öğrencinin Gelişimini Gözetme
- f- Öğrenciye Ait Bilgileri Saklama
- g- Menfi Psikolojik Durumları Yansıtmama
- h- Kötü Muameleden Kaçınma

2- Eğitim Mesleğine İlişkin Etik İlkeler

- a- **Mesleki Yeterlilik:** Eğitimci, saygın ve onurlu bir mesleğin mensubu olduğu bilinci ile hareket eder. Görevinin gerektirdiği bilgi, nitelik ve yeteneklere sahip olabilmek için, her türlü bilgiyi, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip ederek gelişimini sürdürür. Mesleğini sevmediği izlemine gösterecek davranışlardan kaçınır.
- b- **Sağlıklı ve Güvenli Eğitim Ortamı Sağlama:** Eğitimci, eğitim ve öğretim ortamında öğrenci sağlığını ve güvenliğini tehdit edebilecek her türlü unsurun ortadan kaldırılması konusunda üzerine düşen sorumluluğu yerine getirir, eğitim ve öğretimin güven ve düzen içinde yapılmasını sağlar.
- c- **Mesai ve Ders Saatlerine Uyuma:** Eğitimci mesai ve ders saatlerine titizlikle uyar; derse geç girerek, dersten erken ayrılarak ya da gerçeğe aykırı mazaretler üreterek eğitim sürecini kesintiye uğratmaz.
- d- **Hediye Alma:** Eğitimci, Öğretmenler Günü gibi özel gün ve haftalarda verilen, maddi değeri olmayan sembolik nitelikteki hediyeler hariç, mesleki kararını ve tarafsızlığını etkilemesi muhtemel herhangi bir hediye kabul etmez.
- e- **Kişisel Menfaat Sağlama:** Eğitimci; mesleki nüfuzunu kullanarak kişisel menfaat sağlamaz; kurum kaynaklarını, araç ve gereçlerini kişisel amaç için kullanmaz. Yardımcı ders kitabı ve diğer araç gereçleri sadece öğrencilerin gelişimini gözetmek üzere tavsiye eder.
- f- **Özel Ders Verme:** Eğitimci, kanuni istisnalar hariç olmak üzere öğrencilere ücret veya başka bir menfaat karşılığında özel ders vermez.
- g- **Bağış ve Yardım Talebinde Bulunma:** Eğitimci, öğrenci ve velilerden bağış, yardım veya başka bir isim altında para ya da eşya talebinde bulunmaz, bunlarla ilgili zorunluluk getirmez.

3- **Eğitimcilerle İlişkilerde Etik İlkeler:**

- ✚ Eğitimci; meslektaşları arasında ırk, dil, din, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve aile statüsüne dayalı ayrımcılık yapmaz.
- ✚ Meslektaşlarına, öğrencilerle ilgili güven sarsıcı veya önyargılı yaklaşımlara neden olacak şekilde telkin ve yönlendirmede bulunmaz.
- ✚ Meslektaşları ile ilgili edindiği bilgilerde gizliliğe riayet eder.
- ✚ Öğrencilerin huzurunda ve değişik ortamlarda meslektaşları aleyhine söz söylemez, olumsuz söz ve davranışlardan kaçınır.
- ✚ Karşılaştığı sorunları okul yönetimi ile paylaşır.

4- **Veliler İle İlişkilerde Etik İlkeler:**

- ✚ Eğitimci, öğrencilerin sosyal, fiziksel, duygusal, kültürel, ahlaki, manevi ve düşünsel açıdan gelişimlerini sağlamak, beceri ve yeteneklerini ortaya çıkarmak için velilerle iyi iletişim kurar.
- ✚ Çocuklarıyla gerektiği gibi ilgilenmeleri konusunda velileri yönlendirir. Veliler arasında ırk, dil, din, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve aile statüsüne dayalı ayrımcılık yapmaz.

5- **Okul Yönetimi ve Toplum İle İlişkilerde Etik İlkeler**

- ✚ Eğitimci, öğrencilerin kaliteli bir eğitim-öğretim hizmetini almasını sağlamak için okul yönetimi ile işbirliği yapar, bu süreçte karşılaştığı sorunları yetkili birime bildirir.
- ✚ Kurum kaynaklarını etkili, verimli ve tutumlu kullanır. Topluma karşı pozitif ve aktif rol sergiler, sorumluluklarını yerine getirerek örnek olur.

6- **Okul Yöneticilerinin; Öğretmenler, Öğrenciler Ve Veliler İle İlişkilerinde Etik İlkeler**

- ✚ Okul yöneticileri, eğitim ve öğretimin sağlıklı ve güvenli bir ortamda yapılabilmesi için gereken önlemleri alır.
- ✚ Kurum kaynaklarının etkin, verimli ve tutumlu bir şekilde kullanılmasını sağlar.
- ✚ Öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasında ırk, dil ayrımı yapmaz.
- ✚ Öğretmenler, öğrenciler ve velilerin okulda yaşanan sorunları açık bir şekilde ifade etmesine imkân verir, sorunlara çözüm üretme konusunda gayret gösterir.

Başlıca Etik Yaklaşımlar:

Bunlar 4 başlık altındadır.

1-Meta Etik (Analitik Yaklaşım):

2-Normal Etik (Normatif Etik):

3-Uygulamalı Etik:

4-Betimleyici Etik:

1-Meta Etik (Analitik Yaklaşım):

Etik hüküm ve tavırların (tutum) doğasını inceler. Ahlak bilgisinin ne tür bir bilgi olduğunu, onun temelini, doğasını ve yapısını araştırır.

Kötü ne? İyi ne? sorularına yanıt arar.

2-Normal Etik (Normatif Etik):

Doğruyu yanlıştan ayıracak pratik ahlak standartlarını ve **ahlaklı bir hayatın nasıl yaşanacağını bulmaya çalışır.** Ahlaki eylemlerimizin içeriğine karar vermemizle ilgilenir.

Ne yapmalı? Nasıl yaşamalı?

Nasıl bir insan olmalı?

Sorularına yanıt arar.

Normatif etik insan varlıklarına, neyin doğru ve neyin yanlış, neyin iyi ve neyin kötü olduğuyla, bazı durumlarda ne yapip ne yapmamaları gerektiğiyle, hayatta hangi amaçların peşinden gitmeleri, hayatlarını nasıl sürdürmeleri gerektiğiyle ilgili bilgi veren, insanların ahlaki eylemleri için düzenleyici ilkeler getiren etik türüdür.

3-Uygulamalı Etik:

Belli özel alanlarda ortaya çıkan etik sorunların tartışılması için kriterler oluşturma ve bu özel alanlarda belirlenen kriterlerin insan davranışlarında uygulanması ile ilgilenir.

Diğer bir ifade ile, **soyut etik kavramların**, uygulanması yoluyla **somutlaştırılmasıdır.**

4-Betimleyici Etik:

Ahlak alanına bilimsel yaklaşımın uygulanmasının bir sonucu olan Betimleyici Etik, ahlak ve ahlaki eylem bağlamında olan olgularla ya da olması gereken olgularla ilgilenir.

Diğer bir ifadeyle ahlaki inançlarımızla ilgili sosyolojik ya da psikolojik olguları ifade eder. Bu etik anlayışı norm bildirmek ya da kural koymak yerine, sadece insan eylemini gözlemleyerek eylemlerin sonucunu betimler.

Başlıca Etik Kuramları

Bunlar 7 başlık altındadır.

- 1- *Teolojik (Sonuççu) Kuram:*
- 2- *Deontolojik (Kural/ Ödev Temelli) Kuram:*
- 3- *Sezgici Etik Kuramı:*
- 4- *Kazuistik (Örnek Olaya Dayalı) Etik Kuramı:*
- 5- *Realist Etik Kuramı:*
- 6- *Materyalist Etik Kuramı:*
- 7- *Pragmatik Etik Kuramı:*

1-Teolojik (Sonuççu) Kuram: Karar ve davranışların sonuçlarına önem veren normatif bir etik kuramıdır. Bu eylemden en iyi sonucu elde edebilmek için ne yapmalıyım? Sorusuna yanıt arar. Bu kuramın, bir eylemin sonucunun doğruluğunu ölçmede kullandığı temel ölçüt "mümkün oldukça fazla sayıda insanın en yüksek mutluluğa ulaşmasıdır".

2-Deontolojik (Kural/ Ödev Temelli) Kuram: Eylemin türü ve ahlaki ilke ve kurallarının izlenip izlenmediği ile ilgilenir. Etik davranış, kurallara (gelenek ve göreneklere, din kurallarına, yasalar) göre doğru olan hak veya görev olduğu belirlenmiş olan davranıştır. Etik davranış, gruba, devlete, dine hizmet eden ve otoritenin uygun gördüğü davranıştır. Bu yaklaşıma göre etik davranış, kurallara (yasalara, din kurallarına, gelenek ve göreneklere) uygun olan davranıştır. Otoriteye uygunluk ve devlete hizmet amaçlanır. En iyi bilinen teorisyeni Immanuel Kant'tır

3-Sezgici Etik Kuramı: Davranışa karar vermede sezgilerin yol gösterici olduğunu ileri sürer. Sezginin, ahlaki doğrulara, neyin yapıp yapılmaması gerektiğine ilişkin doğrulara ulaşmanın yolunu göstermede özel bir yeri vardır.

4-Kazuistik (Örnek Olaya Dayalı) Etik Kuramı: Soyut etik ilkeleri somut örnek olaylara uygulayarak pratik çözümler üretmeye çalışan uygulamalı bir etik kuramıdır. İki türlü durumların çözümünde belirli örnek olaylardaki gerçekliklere bakarak değerlendirme yapmayı esas alır.

5-Realist Etik Kuramı: Üzerine sistematik yorum yapmış olan ilk düşünür Aristoteles'tir. Aristo Etik adını verdiği eserinde aklın yolunu önermiş ve doğru olan ahlaki davranışların aşırılıklarından uzak olması gerektiğini savunmuştur.

6-Materyalist Etik Kuramı: Materyalist Etik Spinoza etiği olarak da anılır. Spinoza insan için mutluluk ve özgürlük etiğini savunur. Spinoza doğaya ve maddi dünyaya önem verir ve Tanrı doğadadır görüşüyle Panteizm inancındadır.

7-Pragmatik Etik Kuramı: Pragmatik Etik "bir davranış şekli akla ve mantığa uygun, pratik uygulamada da faydalı ise doğrudur" görüşünü savunur. Bu düşünce iyilik ve doğruluk kavramlarını fayda kavramı ile bağdaştırır.

HIZLI BİR TEKRAR

ETİK ? – AHLAK ?

- Etik, genel ve evrenselidir. - değişmez.
- Ahlak, öznel ve yereldir. - değişir.

- Etik, davranışların altında yatan nedenleri inceler.
- Ahlak, doğru-yanlış iyi-kötüyü inceler.

- Etik, kolektif eylemler bütünüdür.
- Ahlak, toplumsal yaptırım vardır.

- Etik, meslek ilkeleri vardır. – yazılıdır.
- Ahlak, genel olarak davranış vardır. - sözlüdür.

ETİK DAVRANIŞLARI OLUŞTURAN TEMEL ETKENLER

Kültür } Değerler } Normlar (Kurallar)

Mesleki Etik İlkeleri :

- 1-Doğruluk İlkesi
- 2-Yasallık İlkesi
- 3-Yeterlik İlkesi
- 4-Güvenirlilik İlkesi
- 5-Mesleğe Bağlılık İlkesi

Mesleki etik kurallarının ve ilkelerinin üç temel işlevi vardır;

- 1-Yetersiz ve ilkesiz üyeleri ayırmak
- 2-Meslek içi rekabeti düzenlemek
- 3-Hizmet ideallerini korumak
- 4-Mesleki disiplini korumak
- 5-Bağlılık duygusunu geliştirmek

2- Öğretmen Meslek Etiği İlkeleri

1. Profesyonellik
2. Adalet
3. Güvenli ve Sağlıklı Ortam Hazırlanması
4. Menfaat Sağlamama
5. Mesleki Bağlılık ve Sürekli Geliştirme
6. Kaynakların Etkili Kullanımı
7. Hizmette Sorumluluk
8. Eşitlik
9. Dürüst, Doğruluk ve Güven
10. Tarafsızlık
11. Saygı

3--Etik Sistemler

- 1-**Amaçlanan sonuç etiği** (Machiavelli):
- 2-**Kural Etiği** (Kant):
- 3-**Toplumsal sözleşme etiği** (J.J. Rousseau):
- 4-**Kişisel etik** (Buber):
- 5-**Sosyal yaşam etiği**

4- Etik Kuramları

- 1-Teolojik (Sonuççu) Kuram:
- 2-Deontolojik (Kural/ Ödev Temelli)
- 3-Sezgici Etik Kuramı:
- 4-Kazuistik (Örnek Olaya Dayalı) Etik Kuramı:
- 5-Realist Etik Kuramı:
- 6-Materyalist Etik Kuramı:
- 7-Pragmatik Etik Kuramı:

5- Etik Yaklaşımları

- 1-Meta Etik (Analitik Yaklaşım):
- 2-Normal Etik (Normatif Etik):
- 3-Uygulamalı Etik:
- 4-Betimleyici Etik:

4- Etik İlkelerin Gelişmesinde Temel Alınan İlkeler

- 1-Hakaniyet İlkesi:
- 2-İnsan Hakları İlkesi:
- 3-Faydacılık İlkesi:
- 4-Bireysellik İlkesi:

5- Öğrenciler ile İlişkilerde Etik İlkeler

1. Sevgi ve Saygı
2. İyi Örnek Olma
3. Anlayışlı ve Hoşgörülü Olma
4. Adil ve Eşit Davranma
5. Öğrencinin Gelişimini Gözetme
6. Öğrenciye Ait Bilgileri Saklama
7. Menfi Psikolojik Durumları Yansıtmama
8. Kötü Muameleden Kaçınma

6- Eğitim Mesleğine İlişkin Etik İlkeler

- 1-Mesleki Yeterlilik:
- 2-Sağlıklı ve Güvenli Eğitim Ortamı Sağlama:
- 3-Mesai ve Ders Saatlerine Uyma:
- 4-Hediye Alma:
- 5-Kişisel Menfaat Sağlama:
- 6-Özel Ders Verme:
- 7-Bağış ve Yardım Talebinde Bulunma:

ETİK KARAR VERMEDEN ÖNCE CEVAPLANACAK

SORULAR

- ✚ Bu doğru mu?
- ✚ Bu adil mi?
- ✚ Eğer biri zarar göreceksen bu kim?
- ✚ Eğer verdiğin karar gazetelerin birinci sayfasında yer alsaydı kendinizi rahat hissediyor muydunuz?
- ✚ Aileniz veya akrabalarınıza bunu söyler miydiniz?
- ✚ Olay nasıl kokuyor?

ETİK KARAR VERME SÜRECİ

1. Dur ve düşün.
2. Amaçların tanımlanması.
3. Gerekçeleri bilmek.
4. Seçenekleri geliştirmek.
5. Sonuçları göz önüne almak.
6. Seçmek ve karar vermek.
7. Gözden geçirmek ve değiştirmek

BAŞLICA ETİK İLKELER

- ♣ Adalet
- ♣ Eşitlik
- ♣ Dürüstlük-Doğruluk
- ♣ Tarafsızlık
- ♣ Sorumluluk
- ♣ İnsan Hakları
- ♣ Hümanizm
- ♣ Bağlılık
- ♣ Hukukun Üstünlüğü
- ♣ Hoşgörü
- ♣ Saygı
- ♣ Tutumluluk
- ♣ Demokrasi
- ♣ Olumlu İnsan İlişkileri
- ♣ Hizmet Standartlarının Yükseltilmesi
- ♣ Açıklık-Açık Sözlülük
- ♣ Hak ve özgürlükler
- ♣ Emelin Hakkını verm

BAZI ETİK DIŞI DAVRANIŞLAR VE SONUÇLARI

- * Ayrımcılık
- * Kayırma
- * Rüşvet
- * Mobbing
- * İhmal
- * İstismar
- * Bencillik
- * Yolsuzluk
- * Zimmet
- * Şiddet
- * Dedikodu
- * Hakaret

Etik Dışı Davranışların Sonuçları

Bireysel Sonuçlar: İşini kaybetme, saygınlığını kaybetme, güvenilirliğini kaybetme.

Kurumsal Sonuçları: Müşteri kaybetme, kurum saygınlığını yitirme, kurum içi düzensizlik. ,

Toplumsal Sonuçları: Yozlaşma kurumsallaşır. Etik değerler önemini kaybeder. Anımsık davranışlar yaygınlaşır.

ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ ETKİLEŞİMİNDE UYMASI GEREKEN DEĞERLER

- I-Özerklik, II. Adalet
III. Sorumlu İlgi IV. Gerçeklik

OKUL MÜDÜRÜ ETİK PROGRAM HAZIRLARKEN OLMASI GEREKENLER

- I. Örgütsel Etik İlkeler II. Etik Komiteleri
III. Ödüllendirme IV. Vizyon Cümlesi

Ülkemizde Etiğin Kurumsal Yapısı

Kamu Görevlileri Etik Kurulu	Etik Komisyonları	Yetkili Disiplin Kurulu
<ul style="list-style-type: none"> Bakanlık düzeyindedir. 11 üyeden oluşur. Etik ilkeleri belirlemek, ihlal başvurularını incelemek, etik ilkelerin yerleşmesini sağlamak görevleri vardır. Hediye alma yasağının kapsamını belirler. Kurumlara etik görüşü vermek. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum mensubu 3 kişiden oluşur. Üye bilgileri Etik Kuruluna 3 ay içinde gönderilir. Personelin etik davranış ilkeleri konusunda karşılaştıkları sorunlara ilgili öneri ve yönlendirme yapar. 	<ul style="list-style-type: none"> Disiplin ile ilgili olayları inceler.

Etik KURAMLARI

1. Teolojik (Sonuç Odaklı) Kuram	2. Deontolojik Kuram(Ödev-Kural Temelli)	3. Sezgi Kuram
<ul style="list-style-type: none"> Bireyin eylemlerinin sonuçları üzerinde odaklanır. En iyi sonuç, en iyi yarar, en az zarar önemlidir. Niyetin önemi yok, sonuç önemlidir. İyi olan faydalıdır. Topluma faydalıysa iyidir. Faydacı + Egoist 	<ul style="list-style-type: none"> Din + Kural Kurallara uyma vardır. Günah ve suç etik değildir. Sonuç değil eylem önemlidir. Ödev, ilke, ahlak, yasa, yükümlülük anahtar kelimelerdir. Kamu görevlilerinin uymak zorunda olduğu kurallar bu kurama girer. 	<ul style="list-style-type: none"> İçgüdülerimiz ve sezgilerimiz yoluyla bir davranışın etik olup olmadığını bulabiliriz. Sezgilerimiz ahlaki olana yönlendirir.
4. Kazuistik Kuram(Örnek Olaya Dayalı)	5. Realist Kuram	6. Materyalist Kuram
<ul style="list-style-type: none"> Uygulamalı Etik de denir. Somut örnek olaylara dayanılarak soyut etik ilkeler geliştirilir. Pratik çözümler geliştirir. Etik ikilemler ele alınır. 	<ul style="list-style-type: none"> Aristo Gerçekçi, akıl yoluyla hareket edilir. Aşırıktan uzaktır. 	<ul style="list-style-type: none"> Spinoza Mutluluk etiği - Özgürlük etiği Maddi dünya önemlidir. Doğa önemlidir. Panteizm inancı vardır.
7. Pragmatizm Kuramı	8. Erdem (Karakter) Kuramı	9. Haklar Temeline Dayalı Kuram
<ul style="list-style-type: none"> Faydacılık ve yarar önemlidir. Günlük hayatımızı kolaylaştıran durumlar etikdir. 	<ul style="list-style-type: none"> Erdemi merkeze koyar ve eylemi değil kişinin kendisini değerlendirir. Ne tür insan olmalıyım? Sorusunu sorar. Kişi erdemli olarak yaşamalıdır. 	<ul style="list-style-type: none"> Bireysel haklar açısından olayları analiz eder. Bireyin temel hakları üzerinden giderek olaylar çözümlenmelidir.

ETİK TÜRLERİ (YAKLAŞIMLAR)

Meta etik (Analitik)	Normatif Etik	Uygulamalı Etik
<ul style="list-style-type: none"> Pozitivizmin bir sonucudur. Ahlak bilgisinin doğasını, türünü ve yapısını inceler. Analizci ve eleştireldir. Tartışmak ve ortaya çıkarmak önemlidir. 	<ul style="list-style-type: none"> Temel ahlaki ilkeleri ve genel ilkeleri belirleme üzerinde durmaktadır. Ne yapmalı, nasıl yapmalı sorularını sorar. Kural koyar, yasa koyar. Norma uygun, kurallara uygun davranmalıyız. 	<ul style="list-style-type: none"> Soyut kavramlar uygulama yapılarak somutlaştırılır. Özel alan bilgisini somutlaştırır.

7 NOTLAR

✎ **Eşitlik** mesleki etik ilkeleri arasında değildir.

✎ **Doğruluk ilkesi** etik ilkelerin gelişmesinde aranan ölçütlerden değildir.

✎ **Üniversiteler** Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun **kapsamında değildir.**

✎ Kamu Görevlileri Etik Kurulunun **Toplantı yeter sayısı** 6'dır.

✎ Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğe göre Liyakat Etik Davranış İlkeleri arasında **değildir.**

✎ Kamu Görevlileri Etik Kurulunun, kamu görevlilerinin mal bildirimindeki bilgilerin doğruluğunun kontrolü amacıyla ilgili kişi ve kuruluşlardan talep ettikleri bilgileri ilgili kişi ve kuruluşlar en geç 30 gün içinde Kurula vermekle yükümlüdür.

✎ **Yönetici** kamu görevlileri, kurumlarının amaç ve politikalarına uygun olmayan işlem veya eylemleri engellemek için görev ve yetkilerinin gerektirdiği önlemleri zamanında alırlar.

✎ **Deontolojik** Kuram, eylemin türü ve ahlaki ilke ve kuralların izlenip izlenmediği ile ilgilenir.

✎ **Aydemir Öğretmen**, mesleki konumunu kullanarak toplum yaşamında bazı ayrıcalıklar ve çıkarlar peşine düşmektedir. Örneğin alışveriş yaparken, başkalarının öğretmenlik mesleğine güvenini kullanarak borç alıp ödememesi gibi davranışlar sergilemektedir. Etik seminerinde bu etik olayı kullanan eğitimci, öğretmenlik meslek etiği ilkelerinden **"yolsuzluk yapmamak"** ilkesini ihlal etmiştir.

Sık sık karşılaşılan etik dışı olaylardan biri, ortaokul ya da liseyi dışarıdan bitirme sınavları ve usulsüz olarak verilen diplomalardır. Örneğin; Şırnak, Diyarbakır, İstanbul ve Ankara'da bulunan dört lisenin verdiği 606 diploma, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından usulsüz olarak verildikleri gerekçesiyle iptal edilmiştir. Yine diploma yolsuzluğu ile ilgili daha ilginç bir örnek olarak, Balıkesir'de bir kadın memurun önce lise, ardından ortaokul diploması aldığı ortaya çıkmıştır.

Bu haberde etik dışı davranışla ilgili olarak "kurumsal sonuçlar" örneklandırılmıştır.

👉 **Dur ve düşün** : Ani ve hızlı karar vermemek için soğukkanlı davranmak.

👉 **Amaçların tanımlanması**: Çalışmanın yapılma nedenini belirlemek.

👉 **Gözden geçirmek ve değiştirmek**: Çalışmaya dair bazı verileri yeniden düzenlemek.

👉 Gerçekleri bilmek: Çalışmanın doğruluğunu araştırmak.

👉 İnsanın düşüncesinde, eylem ve dilinde ortaya çıkan ahlaki öğelerin doğası ve anlamını **çözümlemeye çalışan** etik türü Meta Etik'tir.

👉 Bir eylemin ahlaki doğruluğunu belirlerken bireysel haklar bakımından eylemi inceleyip **karar veren etik** kuram Kazuistik Etik'tir.

👉 Kişinin davranışlarına temel olan ahlak ilkelerinin tümüne verilen ad: etik.

👉 Yönetim etiğine ilişkin ilke ve değerler sosyal dokunun, ekonominin, hukuk devletinin gelişip güçlenmesine yardımcı olur.

👉 Kamu Görevlileri Etik Kurulu **2004 yılında** kurulmuştur.

👉 Kültürel değerlerimiz hayatımıza yön verdikçe etiksel kuramlara ihtiyaç o oranda azalır.

👉 İbn-i Sahnun, Cahız, Kabisi, Farabi İslam Düşüncesinde eğitim ve etik konularında çalışmalar yapmış kişilerdendir.

👉 Hak ve özgürlük kavramları birbiri ile iç içe iki kavramdır. Aslında özgürlük de bir hak olarak kabul edilmektedir. Özgür kavramı, herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya, koşula bağlı olmayan; serbest olan anlamına gelmektedir. Bu anlamda özgürlüğün bir hak olduğu konusunda hukukçular görüş birliği içindedirler.

👉 Sınıftaki bütün öğrenciler benzer fırsatlara sahiptir ancak sınıfta bir engelli öğrenci varsa ona farklı davranılarak ona diğer öğrencilerle benzer fırsatlar sunulabilir. Bu durum öğretmenlik meslek etik ilkelerinden **"kısmi eşitlik"** olarak adlandırılır.

👉 Toplumsal sorumluluk çerçevesinde kurumların destek verdikleri temel etkinlik alanları:

Toplumsal yardım: Yeniliklerin uygulanması, konut yardımı ve eğitim çalışmalarının desteklenmesidir.

Dezavantajlı kesimlerin desteklenmesi: Engellilerin istihdamının sağlanması, ayrımcı politikalardan kaçınmadır.

İşgören ilişkileri: Sendika ilişkileri, çalışanlarla kazancın paylaşılması, çalışanların yönetime katılmasının sağlanması, emeklilikte sağlanacak yararların artırılmasıdır.

Çevre Koruma: Çevresel kirlenmenin önlenmesi, atıkların yeniden dönüşümünün sağlanması, alternatif yakıtların kullanılmasıdır.

Çare buluculuk: Rehberlikte bir model yaklaşımıdır.

👉 Bir toplum içinde kişilerin benimsedikleri, uymak zorunda bulundukları davranış biçimleri ve kurallar **ahlak** olarak tanımlanır.

👉 "Okul müdürünün, okulunu güzelleştirebilmek için var gücüyle çalışarak, boya ve badana işlerine bizzat yardım etmesi" etik davranış ilkelerinden **"amaç ve misyona bağlılık"** ilkesi ile açıklanır.

👉 Ahlakta **görecelik** vardır.

👉 Bir toplum içinde kişilerin benimsedikleri, uymak zorunda bulundukları **davranış biçimleri ve kurallar** olarak tanımlanan kavram **ahlaktır**.

👉 Etiği kuramsal felsefeden ayırarak kendi başına bir felsefe alanı olarak ele alan **ilk filozof Aristotelestdir**.

👉 **Ahlak**: Bir toplumun iyi ya da kötü olarak kabul edilen davranışları belirleyen **yazısız kurallar bütünüdür**.

👉 Bir toplumun tüm **yaşam biçimini "yaşantı"** olarak adlandırılır.

İlker ÖZTÜRK